

**שם הקורס: היבטים חברתיים על בריאות וחולי**

**מס' הקורס: 480-2-1000**

**נקודות זכות: 3 נקודות זכות**

**שנה אקדמית: תשפ"ד, 2023-2024**

**סמסטר: א'**

**שעות: 3**

**מיקום: יקבע בהמשך**

**שפת הוראה: עברית**

**תואר: שני**

**איפיון הקורס: קורס מבוא לסטודנטים**

**המחלקה למדיניות וניהול מערכות בריאות.**

**מחלקה אחראית: מדיניות וניהול מערכות**

**בריאות**

**דרישות קדם: אין**

**מפתח הציונים: 0-100**

**שם המרצה: ד"ר חגית פרץ**

**פרטי קשר:**

**נייד להודעות וואטסאפ או שיחות דחופות**

**054-4995348**

**טלפון במשרד:**

**דוא"ל: [hperes2@gmail.com](mailto:hperes2@gmail.com)**

**שעות קבלה: בתיאום במייל/וואטסאפ**

**הערכת הקורס: בסיום הקורס, הסטודנטים**

**יעריכו אותו על-מנת להסיק מסקנות לטובת**

**צרכי האוניברסיטה.**

**תאריך עדכון אחרון: דצמבר 2023**

**תיאור הקורס:** הקורס מציע היכרות עם מושגים ותיאוריות סוציולוגיות קלאסיות וחדשות בהקשרים של בריאות, חולי ו"חיים בריאים". הוא מעניק לסטודנטים הזדמנות ליישם בבחינה ביקורתית על מערכת הבריאות.

**מטרות הקורס:** הקניית מושגים ותיאוריות סוציולוגיות והתנסות בשימוש בהם לזיהוי וניתוח היבטים חברתיים במערכת הבריאות בישראל.

**יעדי הקורס:** להכיר את הסוגיות המרכזיות בסוציולוגיה של הבריאות והרפואה, ברמה המיקרו חברתית (רמת הפרט), המסו-חברתית (רמת הארגון) וברמת המקרו (רמת המערכת).

**תשומות למידה:** עם סיום הקורס בהצלחה, הסטודנטים יות

1. יכירו מושגים סוציולוגיים בסיסיים הרלוונטים לתחום הבריאות והרפואה
2. יישמו המושגים והתיאוריות הנ"ל בהבנת סוגיות הקשורות לבריאות ולרפואה
3. ינתחו גורמים המסבירים היבטים חברתיים במערכת הבריאות
4. יזהו בעיות חברתיות מרכזיות בכל הרמות של מערכת הבריאות בישראל
5. יעריכו פתרונות המוצעים להתמודדות עם סוגיות חברתיות במערכת הבריאות בישראל

**אופן ההוראה:** שיעורים הכוללים דיונים קבוצתיים ובמליאה מבוססים על חומר הקריאה, חומר ויזואלי (תמונות, סרטונים) ונסיונם של הסטודנטים.

**הערכה בקורס:**

1. דיווחי קריאה של שני מאמרים: 30% מציון הקורס.
2. בחינה סופית: 70% מציון הקורס.

**הערכת חלופית של הסטודנטים. יות בקורס – בצל מלחמת "חרבות ברזל":**

1. דיווחי קריאה של שלושה מאמרים: 20% מציון הקורס על כל דיווח קריאה.
2. עבודת בית אינטגרטיבית: 40% מציון הקורס.

## מטלות הקורס:

### הנחיות כלליות לדיווחי הקריאה

יש להגיש דיווחי קריאה על שניים מתוך המאמרים מהקורס שיבחרו על ידי המגישים, אפשר להגישם בזוגות. משקל כל דיווח: 30% מהציון הסופי. כל דיווח יכיל 3 עמודים. שני העמודים הראשונים בדיווח יצינו את עיקרי המאמר שנבחר (מטרת המאמר, מושגים מרכזיים שנידונים בסקירת הספרות, תיאור שיטת המחקר, ממצאים עיקריים, מסקנות המחקר). העמוד השלישי יכלול דיון ביקורתי במסקנות המאמר ויסביר מה, מדוע וכיצד הנושאים שנידונו במאמר רלוונטיים עבור/במערכת הבריאות בישראל. ההתייחסות לחלק אחרון זה צריך להתבסס על נתונים עדכניים (כגון נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד הבריאות, מחקרים ומאמרים מדעיים אחרים). **בסיכום כל דו"ח קריאה צריך לכתוב פסקה קצרה עם נקודת מבט אישית-ביקורתית של כל אחד.ת. מהכותבים.ות.** אורך כל הדיווח: עד 3 עמודים, מודפסים ברווח כפול, בגופן 12. ניתן להרוג לעד 4 עמודים בחלק של הפסקאות האישיות של כל כותב.ת. מעבר לזה חריגות מאורך זה לא יקראו. יש להגיש את הדיווח באתר הקורס (בתיבת המודל של המטלות המתאימה) עד למועד בו ידון הנושא המלווה את המאמר בקורס. דוחות שיוגשו בזוגות יוגשו רק באתר של אחד.ת. הכותבים.ות עם ציון שמות שני הכותבים.ות. דו"חות דומים מידי יפסלו.

### עבודה אינטגרטיבית ומסכמת:

עבודה זו תתבסס על בחירה של אירוע/מקרה מבחן/התנסות אישית הנקשרת לסוגיה שנלמדה בקורס. העבודה תכלול: 1. תיאור מפורט של מקרה מבחן/סוגיה האתית, או הסוגיה בתוך הקשר חברתי רחב, עם תיאור האתגר המקצועי והאתגר הערכי הכרוך בו; 2. הסבר וקישור לסוגיה שנלמדה בקורס ולמאמרים רלוונטיים (2-3) מתוך נושאי שהיעורים בקורס או נושא אחר רלוונטי שלא נידון בו; 3. שימוש ב-3-4 מושגים שנלמדו במהלך השיעורים; 4. דיון בערך היישומי שיש לסוגיה זו במסגרת שרותי בריאות או טיפול בריאותי בהקשרים מגוונים; 5. התייחסות ביקורתית מן אישי/ניסיון מקצועי לסוגיה המוצגת. היקף העבודה 3 עמודים כולל ציטוטים ביבליוגרפים בדרכים המקובלות. העבודה יכולה להיעשות גם בזוגות, עם חלק אישי נפרד של כל כותב.ת. (חלק 5).

### דוגמה לעבודה מסכמת סביב סוגיה /מקרה מבחן:

טיפול נפשי לאחר שימוש בחומרים פסיכואקטיביים במסגרת אירועי תרבות פנאי, המקרה של תרמילאית שחזרה מטיול עם פגיעה נפשית ופיזית בעקבות לקיחת חומרים משני תודעה. תיאור המקרה, תיאור הידוע על טיפול ושיקום של אוכלוסיות אחרות במצבים דומים לאור התופעה המתרחבת של שימוש בחומרים פסיכואקטיביים במסגרת תרבות הפנאי בכלל ובאירוע ספציפי בפרט. נתונים על היקף התופעה בארץ/בעולם, ציטוט מחקרים העוסקים בתחום, מה ידוע על ההשלכות הבריאותיות העלולות להתפתח?, מה ידוע על הטיפול המקובל ועל היבטים שאינם זוכים לטיפול ראוי/נדרש (מתוך מאמרים, דוחות מחקר, נתונים סטטיסטיים רשמיים), - לא שכוח שימוש במושגים רלוונטים הממסגרים את התופעה/בעיה, מאפיינים חברתיים של האוכלוסייה והנסיבות שצריכים להילקח בחשבון בעת הטיפול, אתגרים בטיפול, דילמות או קשיים, חשיבה ביקורתית על הנעשה בטיפול והשלכות אפשריות של חשיבה זו על תהליכי טיפול ועל המערך הטיפולי ושרותי הבריאות. סיכום אישי עם היבט יישומי/ניסיון אישי, התמודדות עם אתגרים.

**הזמן הנדרש לעבודה עצמית בבית:** כל סטודנט.ית נדרש.ת להכין את המטלות ולקרוא את המאמרים ברשימה הביבליוגרפית.

**תוכן ומבנה הקורס:** השיעורים כוללים דיונים קבוצתיים ובמליאה מבוססים על חומר הקריאה, חומר ויזואלי (תמונות, סרטונים) ונסיונם של הסטודנטים.

מבוא - מושגים וכלים סוציולוגיים	2.1.2024
תרבות ובריאות	9.1.2024
יחסי מטפל מטופל	16.1.2024
סוגיות במקצועות הבריאות	23.1.2024
אי שוויון בבריאות	30.1.2024
הון חברתי ובריאות	6.2.2024
הבדלים מגדריים בתחום הבריאות	13.2.2023
בריאות ומקום	20.2.2024
בריאות ומהלך החיים	27.2.2024
סוגיות בבריאות הנפש	5.3.2024
בריאות בהגירה	12.3.2024

מבוא - מושגים וכלים סוציולוגיים

Newfield, T. P. (2022). Syndemics and the history of disease: Towards a new engagement. *Social Science & Medicine*, 295, 114454.

תרבות ובריאות

Subica, A. M., & Link, B. G. (2022). Cultural trauma as a fundamental cause of health disparities. *Social Science & Medicine*, 292, 114574.

יחסי מטפל-מטופל

Larsen, L. T., & Cecchini, M. (2023). Connective and Tactfully Tactical: Connective Tactics and Professional Authority in Doctor-Patient Relationships. *Social Science & Medicine*, 326, 115924.

סוגיות במקצועות הבריאות:

Rodriguez, J. K., Procter, S., & Arrau, G. P. (2023). Reconfigured professional purpose in times of crisis: Experiences of frontline healthcare professionals during the COVID-19 pandemic. *Social Science & Medicine*, 116032.

אי-שוויון בבריאות

Silva, J. M., Durden, T. E., & Hirsch, A. (2023). Erasing inequality: Examining discrepancies between electronic health records and patient narratives to uncover perceived stigma and dismissal in clinical encounters. *Social Science & Medicine*, 323, 115837.

הון חברתי ובריאות

Postmes, J. J., & Medeiros, R. R. (2023). Respected physician in Syria, unemployed refugee in the Netherlands: An analysis of the integration of Syrian refugees with a medical degree in the Dutch medical field. *Social Science & Medicine*, 323, 115836.

הבדלים מגדריים בתחום הבריאות

Posel, D., & Oyenubi, A. (2023). Heterogeneous gender gaps in mental wellbeing: Do women with low economic status face the biggest gender gaps?. *Social Science & Medicine*, 332, 116133.

בריאות ומקום

Moogoor, A., Močnik, Š., & Yuen, B. (2022). Neighbourhood environmental influences on older adults' physical activities and social participation in Singapore: A photovoice study. *Social Science & Medicine*, 310, 115288.

בריאות ומהלך החיים

Stephens, C., Szabó, Á., & Breheny, M. (2022). Social inequalities over the lifecourse and healthy ageing in Aotearoa/New Zealand: Differences by Māori ethnicity and gender. *Ageing and Society*, 42(4), 745-764. doi:<https://doi.org/10.1017/S0144686X20001130>

סוגיות בבריאות הנפש

Hobbs, M., Bowden, N., Marek, L., Wiki, J., Kokaua, J., Theodore, R., ... & Milne, B. (2023). The environment a young person grows up in is associated with their mental health: A nationwide geospatial study using the integrated data infrastructure, New Zealand. *Social Science & Medicine*, 326, 115893.

בריאות והגירה

Nakphong, M. K., Young, M. E. D. T., Morales, B., Guzman-Ruiz, I. Y., Chen, L., & Kietzman, K. G. (2022). Social exclusion at the intersections of immigration, employment, and healthcare policy: A qualitative study of Mexican and Chinese immigrants in California. *Social Science & Medicine*, 298, 114833.